

รายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของตัวชี้วัดรอบ 5 เดือนหลัง

ตัวชี้วัด 3.19 จำนวนพื้นที่ดำเนินการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุผ่านเกณฑ์
(ตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมอนามัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567)

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ และคาดว่าในปี พ.ศ.2578 ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม อาจเกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ อาทิ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไขมันในเลือดสูง โรคข้อเข่าเสื่อม โรคต่อกระฉก โรคสมองเสื่อม โรคกระดูกพรุน โรคซึมเศร้า และผู้สูงอายุ 1 คนอาจมีโรคร่วมหลายโรค ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการรองรับสังคมสูงวัย ควรเริ่มดำเนินการและพัฒนาาร่วมกันในทุกภาคส่วนเพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการรองรับสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แบบครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age - Friendly Communities) หมายถึง ชุมชนที่มีการดำเนินงานปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ชุมชนหรือเมือง และโครงสร้างพื้นฐานเดิมให้เหมาะสมและเอื้อต่อการมีสุขภาพดี สร้างเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีอายุยืนยาว และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเข้าถึงบริการทางสังคม และบริการทางสุขภาพอย่างทั่วถึงครอบคลุมผู้สูงอายุและผู้พิการ

แนวคิดการขับเคลื่อนชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age - Friendly Communities)

การขับเคลื่อนชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age - Friendly Communities) ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการบูรณาการความร่วมมือ 7 กระบวนทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและระดับพื้นที่ ตามภารกิจกรอบการบูรณาการความร่วมมือ 7 กระบวน การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต กลุ่มวัยผู้สูงอายุ ภายใต้เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 4S (Social Participation, Strong Health, Smart Digital and Innovation, Security)

โดยในปีงบประมาณ 2566 มีเป้าหมายในการขับเคลื่อนจังหวัดละ 1 แห่ง โดยมีการพัฒนาเริ่มต้นที่ 1 องค์กรประกอบขึ้นไป ตามความพร้อมของพื้นที่

ผลการดำเนินงานในรอบ 5 เดือนแรก

จากผลการดำเนินงานในรอบ 5 เดือนแรกที่ผ่านมา พบว่า มีพื้นที่ดำเนินการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จำนวน 217 แห่ง 77 จังหวัด เกินกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ร้อยละ 50 ซึ่งบางจังหวัดมีการขับเคลื่อนมากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ และผลการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการต้นแบบ เขตสุขภาพละ 1 แห่ง ผลงานพบว่าการดำเนินงานจำนวน 27 แห่ง ใน 7 เขตสุขภาพ

ผลการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ รอบ 5 เดือนแรก

หน่วยงาน	เป้าหมาย AFC (1 จังหวัด/ 2 แห่ง)	จำนวนพื้นที่ดำเนินการ (ชุมชน)	จำนวนพื้นที่ดำเนินการผ่าน 8 องค์ประกอบ	จำนวนพื้นที่ดำเนินการผ่าน 1- 7 องค์ประกอบ หรือรอการรับรองฯ	ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการต้นแบบ (1 เขตสุขภาพ/ 1 แห่ง) ผลงาน	ชื่อชุมชนต้นแบบ
เขตสุขภาพที่ 1	16	12	1	11	4	1.เทศบาลเมืองบ่อวิน 2. ตำบลแม่แฝง 3. ตำบลศรีสงคราม 4.เทศบาลเมืองแม่ตะเป
เขตสุขภาพที่ 2	10	5	5	-	-	-
เขตสุขภาพที่ 3	10	10	3	7	3	1.องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา 2.เทศบาลตำบลห้วยทราย 3.เทศบาลตำบลจอม
เขตสุขภาพที่ 4	16	15	2	14	1	เทศบาลเมืองวังน้อย
เขตสุขภาพที่ 5	16	12	1	11	-	-
เขตสุขภาพที่ 6	16	9	1	8	-	-
เขตสุขภาพที่ 7	8	9	3	6	3	1.เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 2.เทศบาลนครขอนแก่น 3.เทศบาลเมืองท่าอุเทน
เขตสุขภาพที่ 8	14	28	4	24	6	1.เทศบาลเมืองหนองหาน 2.เทศบาลนครอุดรธานี 3.เทศบาลเมืองหนองหาน 4.องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแดง 5.เทศบาลตำบลศรีเมืองใหม่ 6.เทศบาลตำบลโนนเมือง
เขตสุขภาพที่ 9	8	84	2	82	5	1.เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ 2.เทศบาลเมืองศีร์ษะ 3.เทศบาลตำบลโกสุมพิสัย 4. อบต.เมือง 5. อบต.โคกม่วง
เขตสุขภาพที่ 10	10	10	5	5	4	1. เทศบาลตำบลกมลาไสย 2. เทศบาลตำบลสามชุก 3. เทศบาลตำบลศรีสงคราม 4. เทศบาลตำบลบ้านจารย์
เขตสุขภาพที่ 11	14	15	1	14	1	เทศบาลตำบลกาญจนบุรีจังหวัดสุพรรณบุรี
เขตสุขภาพที่ 12	14	7	3	4	-	-
เขตสุขภาพที่ 13	2	1	-	1	-	-
Total	154	217	31	187	27	27

ที่มา : จากรายงานข้อมูลศูนย์อนามัยที่-12 และสสจ. ณ วันที่ 29 ก.พ.2567

ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงาน

- การทับซ้อนและความคล้ายคลึงของการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เช่น เมืองสุภาพดี
- การถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปท้องถิ่น ส่งผลให้พื้นที่ไม่รู้ทิศทางในการขับเคลื่อนงาน
- เกณฑ์ในการขับเคลื่อนแต่ละองค์ประกอบมีความยาก
- งบประมาณ ขาดแคลนงบประมาณในการนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงบ้าน การใช้งบประมาณ แหล่งที่จะเสนอของงบประมาณในการปรับปรุงแต่ละองค์ประกอบ
- บทบาทหน้าที่และความชัดเจนในการขับเคลื่อนของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลผลิต/ผลลัพธ์ของการดำเนินงานระดับ T (Trend)

ในการวิเคราะห์สถานการณ์และความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ได้มีการศึกษาหาความรู้จาก Global Age-friendly Cities: A Guide, Global Age-friendly Cities: A Guide เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ, ขององค์การอนามัยโลก, Measuring The Age-Friendliness of Cities A Guide to Using Core Indicators ขององค์การอนามัยโลก ที่เรียบเรียงและแปลโดยกรมอนามัย ร่วมกับการศึกษาเพิ่มเติมหนังสือ “เมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ” และ “บ้านปลอดภัยวัยเกษียณ” ที่แต่งโดยอาจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในเรื่อง Universal design และทำการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ทำให้ได้นำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทในการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการของประเทศไทยต่อไป

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ C (Comparisons) การเปรียบเทียบ

การทบทวนสถานการณ์และแสดงผลเปรียบเทียบแนวโน้มการดำเนินงานที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ T (Trends) แนวโน้ม

เมื่อพิจารณาจากผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนแรก มีพื้นที่ดำเนินการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จำนวน 109 แห่ง และเทียบกับผลงานย้อนหลัง 3 ปีที่ผ่านมา (จากข้อมูลด้านล่าง) พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สัมพันธ์กับจำนวนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ผลงานย้อนหลัง 3 ปี

Baseline data	หน่วยวัด	ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ พ.ศ.)		
		2564	2565	2566
จำนวนเมือง /ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ	แห่ง	43	99	126

หมายเหตุ : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ใช้เกณฑ์การประเมินเมือง /ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลก และพิจารณาการผ่านเกณฑ์ต้องดำเนินการครบทั้ง 8 องค์ประกอบ และปี พ.ศ. 2566 ใช้เกณฑ์การประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่พัฒนาและปรับปรุงโดยกรมอนามัย เมื่อปี พ.ศ. 2566

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ Le (Level) ของผลการดำเนินการในปัจจุบัน

ผลลัพธ์ของการดำเนินการในปัจจุบัน พบว่ามีจำนวนพื้นที่ดำเนินการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรจำนวน 217 แห่ง 77 จังหวัด ข้อมูล ณ วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2567 จากการรายงานตามแบบฟอร์มจากศูนย์อนามัยที่ 1-12 และ สสม.

ผลการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ รอบ 5 เดือนแรก

หน่วยงาน	เป้าหมาย AFC (1 จังหวัด/ 2 แห่ง)	จำนวนพื้นที่ดำเนินการ (ชุมชน)	จำนวนพื้นที่ดำเนินการผ่าน 8 องค์ประกอบ	จำนวนพื้นที่ดำเนินการผ่าน 1- 7 องค์ประกอบ หรือรอการรับรองฯ	ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการต้นแบบ (1 เขตสุขภาพ / 1 แห่ง) ผลงาน	ชื่อชุมชนต้นแบบ
เขตสุขภาพที่ 1	16	12	1	11	4	1.เทศบาลเมืองน่าน 2.ตำบลแม่ต๋าย 3.ตำบลวังแดง 4.เทศบาลเมืองแม่ต๋าย
เขตสุขภาพที่ 2	10	5	5	-	-	-
เขตสุขภาพที่ 3	10	10	3	7	3	1.องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา 2.เทศบาลตำบลท่าวุ้ง 3.เทศบาลตำบลจองถนน
เขตสุขภาพที่ 4	16	15	2	14	1	เทศบาลเมืองงิ้วชื้อ
เขตสุขภาพที่ 5	16	12	1	11	-	-
เขตสุขภาพที่ 6	16	9	1	8	-	-
เขตสุขภาพที่ 7	8	9	3	6	3	1.เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 2.เทศบาลนครขอนแก่น 3.เทศบาลเมืองท่าอุเทน
เขตสุขภาพที่ 8	14	28	4	24	6	1.เทศบาลเมืองหนองหาน 2.เทศบาลนครอุดรธานี 3.เทศบาลเมืองมอส 4.องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหวาง 5.เทศบาลตำบลศรีโพธิ์ 6.เทศบาลตำบลบ้านโป่งแดง
เขตสุขภาพที่ 9	8	84	2	82	5	1.เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น 2.เทศบาลเมืองสิเกา 3.เทศบาลตำบล โคกขาม 4. อบต.ค้อสูง 5. อบต.โคกม่วงน้อย
เขตสุขภาพที่ 10	10	10	5	5	4	1. เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย 2.เทศบาลตำบลจันทมณฑล 3.เทศบาลตำบลศรีสองศรี 4.เทศบาลตำบลคำขวาง
เขตสุขภาพที่ 11	14	15	1	14	1	เทศบาลตำบลกาญจนบุรีจังหวัดสุพรรณบุรีธานี
เขตสุขภาพที่ 12	14	7	3	4	-	-
เขตสุขภาพที่ 13	2	1	-	1	-	-
Total	154	217	31	187	27	27

ที่มา : จากรายงานข้อมูลศูนย์อนามัยที่-12 และสสม ณ วันที่ 29 ก.พ.2567

ความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์

ความรู้ที่หน่วยงานนำมาใช้ประกอบในการดำเนินงานและวิเคราะห์ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

- เรื่องที่ 1 คู่มือแนวทางการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age – friendly Communities) กรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567
- เรื่องที่ 2 การบูรณาการความร่วมมือ 7 กระทรวง การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (กลุ่มผู้สูงอายุ) พ.ศ.2565 – 2569
- เรื่องที่ 3 Global Age-friendly Cities: A Guide องค์การอนามัยโลก
- เรื่องที่ 4 Global Age-friendly Cities: A Guide เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เรียบเรียงโดย กรมอนามัย
- เรื่องที่ 5 Measuring The Age-Friendliness of Cities A Guide to Using Core Indicators (การประเมินความเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเมือง ข้อเสนอแนะในการใช้ชีวิตหลัก) เรียบเรียงโดย กรมอนามัย
- เรื่องที่ 6 เมืองน่าอยู่ ผู้สูงวัย (2565, ไตรรัตน์ จารุทัศน์)
- เรื่องที่ 7 บ้านปลอดภัยวัยเกษียณ (2565, ไตรรัตน์ จารุทัศน์)